

Brüssel, 18.10.2016
SWD(2016) 331 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
MÕJUHINNANGU KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus

**liidu osalemise kohta mitme liikmesriigi ühiselt algatatud partnerluses Vahemere
piirkonna riikidega teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas (PRIMA)**

{COM(2016) 662 final}
{SWD(2016) 332 final}

Kommenteeritud kokkuvõte
Mõjuhinna järgmise ettepaneku kohta: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus Euroopa Liidu osalemise kohta partnerluses Vahemere piirkonna riikidega teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas (PRIMA)
A. Vajadus meetmete järele
Veevarustus- ja toidusüsteeme ei majandata Vahemere piirkonna riikides säästvalt. Seda probleemi süvendavad kliimamuutused ja sellel on järgel oluline mõju, nagu sotsiaalne ja majanduslik surve, ebastabiilsus ja välisränne. Vahemere piirkonna riikides on veevarustus- ja toidusüsteemide mitesäästva majandamise peamiseks põhjuseks asjaolu, et puuduvad ühised uuenduslikud lahendused, mis on kohandatud piirkonna kohalikele oludele ja on kogu piirkonnas hõlpsasti ülevõetavad ning mida on kohapeal täielikult katsetatud ja tutvustatud. Neid lahendusi ei leita, sest teadusuuringute ja innovatsiooni investeeringute üldine tase Vahemere piirkonna riikides ei vasta piirkonna probleemide suurusele, investeeringutasemed on riigiti väga erinevad, rahastamisel ei keskenduta eriti vee- ja toiduprobleemi lahendamisele, asjaomaste kaasatud sidusrühmade – nt erasektori sidusrühmade – teadus- ja innovatsioonialane suutlikkus ei ole alati piisav ning ELi liikmesriikide ja Vahemere lõuna- ja idapiirkonna riikide teadus- ja innovatsioonialased koostööpüüdlused on märgatava mõju avaldamiseks liiga hajutatud (enamasti reguleeritakse neid kahepoolsete lepingutega).
Mida selle algatusega loodetakse saavutada?
Üldeesmärk on töötada veevarustus- ja toidusüsteemide jaoks välja põhjaliku katse- ja tutvustusetapi läbinud ühised uuenduslikud lahendused, mida Vahemere piirkonna riigid hädasti vajavad ning mis suurendavad selle piirkonna veevarustus- ja toidusüsteemide tulemuslikkust, kulutõhusust ja säästvust, aidates seega lahendada lähteprobleeme toitumise, tervise, heaolu ja rände valdkonnas. See üldeesmärk hõlmab järgmist nelja erieesmärki: – stabiilse ja pikaajalise ühtse strateegilise teadusuuringute ja innovatsioonikava väljatöötamine veevarustus- ja toidusüsteemide valdkonnas; – kõikide riiklike teadus- ja innovatsiooniprogrammide suunamine selle strateegilise kava täitmisele; – kõikide (avaliku ja erasektori) asjaomaste teadus- ja innovatsioonitegevuses osalejate struktuurne kaasamine strateegilise kava täitmise, koondades teadmised ja finantsressursid vajaliku kaalukuse saavutamiseks; – kõikide kaasatud osalejate suutlikkuse suurendamine teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise ja rakendamise valdkonnas.
Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus?
See algatus on täielikult kooskõlas Euroopa rände tegevuskava raames kolmandate riikidega sõlmitud uue partnerlusraamistikuga, kuna tegeleb teatavate rände algpõhjustega, paikneb selgelt teadusuuringute, kliimamuutuste ning keskkonna- ja põllumajanduspoliitika ristumiskohas ning on näide uue partnerlusraamistikuga edendatavast uut laadi arengukoostöö mudelist, mis hõlmab erainvestoreid, võimaldab piiratud eelarvevahendeid ning keskendub VKEdele ja keskkonnasäästlikule taristule. Ainult liidu tasandi meetmega on võimalik luua hästi koordineeritud ja integreeritud programm, millel on eri- ja üldeesmärkide saavutamiseks vajalik maht, ulatus ja kaalukus. Liidu tasandi meetmele on iseloomulik tugev võimendav toime, kuna see kaasab olulised avaliku- ja erasektori lisainvesteeringud. Meetme mõju ulatub ka kaugemale teadusuuringute ja innovatsioonipoliitikast ning -lahendustest, toetades nii liidu välispoliitikat ja jõupingutusi rände algpõhjustega tegelemisel. Liidu osalemine PRIMAs võib ühtlasi suurendada Euroopa nähtavust ja üleilmset vastutust kooskõlas liidu naabruspoliitikaga, mis edendab eristumist ja suuremat vastastikust vastutust naabruspoliitika partnerriikidega.
B. Lahendused
Milliseid seadusandlikke ja mitteseadusandlikke poliitikavariante on kaalutud? Kas on olemas eelistatud variant? Miks?
Variant 0: poliitikat ei muudeta (lähestsenaarium) – programmi „Horisont 2020“ raames jätkatakse üldiselt vee ja toiduga seotud küsimuste toetamist vastavalt vajadusele. Vahemere piirkonna teadus- ja innovatsioonisüsteemide integreerivate eriotstarbeliste algatuste väljatöötamine on ebatõenäoline. Üksikute meetmete kestus oleks üldiselt 3–4 aastat. Mõju oleks piiratud. See ei ole eelistatud variant. Variant 1: meede „ERA-NET Cofund“ – programmi „Horisont 2020“ raames oleks peamine tegevus ühe (või mitme) kaasrahastatud ühise projektikonkursi korraldamine meetme kohta, mille tulemusel rahastatakse rahvusvahelisi teadus- ja/või innovatsiooniprojekte. Üksikute meetmete kestus oleks üldiselt 5 aastat. See ei

võimaldaks oluliselt käsitleda innovatsioonimöödet, kuna oma tegevust koordineerivad ja kooskõlastavad riiklikud programmid keskenduvad peamiselt riiklike teadusasutuste teadustegevusele. Variant 1 ei integreeriks riiklikke rahastamisprogramme ühtseks strateegiliseks teadusuuringute kavaks. See ei ole eelistatud variant.

Variant 2: PRIMA ühisprogramm Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 185 alusel – see võimaldab ELil näha ette oma osalemise mitme liikmesriigi algatatud teadus- ja arendusprogrammides, sealhulgas osalemise nende programmide täitmiseks loodud struktuurides. Raamprogrammi „Horisont 2020“ määruse artiklis 26 on sätestatud tingimused ja kriteeriumid algatuse väljavalimiseks ja seda käsitleva ettepaneku tegemiseks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 185. Üks kriteeriume näeb ette, et komisjon võib artiklil 185 põhinevaid algatusi teha ainult siis, kui on vaja sihtotstarbelist rakendusstruktuuri ning osalevad riigid on võtnud suuri rahalisi kohustusi suurema lõimituse saavutamiseks teadus-, juhtimis- ja finantstasandil. See variant hõlmab tervikliku strateegilise teadusuuringute kava väljatöötamist ja täielikku rakendamist mitmete rahvusvaheliste projektikonkursside kaudu, mida korraldavad mitu osalevat riiki ja mida rakendatakse sihtotstarbelise rakendusstruktuuri (detsentraliseeritud rakendusstruktuuride rahastamisasutuse) kaudu. See on üldiselt pikaajaline kohustus (10 aastat). EL annaks rahalist toetust, mida suunatakse kooskõlas riiklike investeringutega. See variant aitaks kõige paremini saavutada eri- ja üldesmäärke ning rakendada mitmesuguseid katse- ja näidisprojekte veevarustus- ja toidusüsteemidega seotud strateegiliselt olulistest valdkondades. Ühtlasi võetakse täielikult arvesse kõiki varasemate ja praeguste artiklil 185 põhinevate algatuste rakendamisest saadud kogemusi ELi rahalise toetuse haldamise, mõju saavutamise jmt alal. Kõnealune variant on kavandatud selliselt, et tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ning kaitsta piisava eelkontrolli, finantsaruandluse ja järelkontrolli kaudu Euroopa Liidu finantshuve.

Kes millist varianti toetab?

Sidusrühmadega peetud veebikonsultatsioonist selgus, et **varianti 2** peetakse optimaalseks poliitikavariandiks. Ekspertide rühma aruande kohaselt peab ka ekspertide rühm **varianti 2** kõige soodsamaks poliitikavariandiks. Laiahaardelisest poliitikaperspektiivist lähtudes peab prioriseerimisvariant olema kooskõlas probleemi tähtsuse ja tõsidusega, vajadusega tegeleda sellega kindlalt ja viivitusteta ning osalejate püüdluse ja valmisolekuga pühendada piisavalt vahendeid ja pöörata ühiselt tähelepanu eduka tulemuse saavutamisele. Sellest vaatenurgast lähtudes tundub variant 2 olevat kindlakstehtud eesmärkide saavutamise **tulemuslikkuse**, rakendamise suurema **tõhususe** ning muude poliitikameetmete ja programmidega saavutatud **sidususe** tõttu kõige asjakohasem, kuigi see ei välista mitmesuguste riskide olemasolu, mida tuleks nõuetekohaselt maandada.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?

Artiklil 185 põhinev eelistatud variant saavutab riiklike teadus- ja innovatsiooniprogrammide ning nendega seotud tegevuse kiire integreerimise Vahemere piirkonna riikides. See tagab veevarustus- ja toidusüsteemide säästva majandamise puhul põhjaliku katse- ja tutvustusetapi läbinud ühiste uuenduslike integreeritud lahenduste tõhusa ja tulemusliku rakendamise. See annab suuremad võimalused VKEdele ja teistele toidu- ja veesektori ettevõtetele Vahemere piirkonna riikides. Sellel on ulatuslik positiivne keskkonnamõju. See parandab põllumajandustootjate toimetulekut. Sellel on oluline positiivne majanduslik mõju. See parandab Vahemere piirkonna elanike toitumist ja tervist. Ühtlasi suurendab see poliitilist stabiilsust ning vähendab sise- ja välisrännet.

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?

Algatus eeldab PRIMA ühisprogrammi kümneaastase kestuse jooksul 200 miljoni euro investeerimist programmi „Horisont 2020“ raames. See ELi rahaline toetus vastab osalevate riikide panustatavale sarnasele summale. ELi rahalise toetuse ja osalevate riikide rahalise toetuse vahel kehtestatakse selge jaotus. ELi rahaline toetus suunatakse peamiselt teadus- ja innovatsioonitegevusele kõrgemal tehnoloogilise valmisoleku tasemel, toetades vajaliku kaalukuse saavutamist piiratud arvu strateegiliselt valitud katse- ja näidisprojektide puhul. Riikide rahaline toetus suunatakse teadus- ja innovatsioonitegevusele madalamal tehnoloogilise valmisoleku tasemel, liikuvus- ja koolitusmeetmetele, võrgustike loomisele jne. Aastased töökavad tagavad kõikide meetmete kooskõla ning nende suunatuse tegevus-, eri- ja üldesmärkide saavutamisele.

Milline on mõju ettevõtjatele, VKEdele ja mikroettevõtjatele?

Algatus annab Vahemere piirkonna ettevõtjatele, VKEdele ja mikroettevõtjatele eelkõige vee- ja toidusektoris suuremad majanduslikud võimalused. Vahemere piirkonna riikides on mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate tegevus majanduskasvu ja tööhõive oluline stiimul. Toidusektori VKEd moodustavad olulise osa VKEde koguarvust ja neil on suur innovatsioonipotentsiaal. PRIMA ekspertide rühma andmetel oleksid pool toidusektori VKEdest suutelised teostama innovatsioonitegevust, mis võimaldaks neil palju ulatuslikumalt osaleda näiteks toidutööstuse väärtusahelates.

Kas on ette näha märkimisväärset mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?
Osalevate riikide panus algatusse oleks 200 miljonit eurot. Algatusse oleksid täielikult kaasatud kõikide osalevate riikide avaliku sektori sidusrühmad, sealhulgas ministeeriumid, ametid ja muud rahastavad üksused ELi liikmesriikides ja kolmandates riikides, kes on huvitatud Vahemere piirkonna riikides veevarustus- ja toidusüsteemide valdkonnas esinevatest probleemidest. Teadmussiiret ja oskuste loomist peetakse variandi 2 rakendamise otseseks mõjuks, kuna sellega kaasneb uue ja integreeritud tegutsemisviisi rakendamine Vahemere piirkonna teadus- ja innovatsioonisektoris.
Kas on oodata muud olulist mõju?
Artiklil 185 põhineva poliitikavariandi mõju on ulatuslik ning hõlmab mõju teadus- ja innovatsioonitegevusele, tööstusele, keskkonnale, põllumajandusele, toitumisele, tervisele, poliitikale ja rändele.
D. Järeldused
Millal poliitika läbi vaadatakse?
Artikli 185 puhul tuleks tulemuslikkust hinnata nii programmi tasandil (keskendudes sellele, kas on saavutatud üldeesmärgid) kui ka riigi tasandil (keskendudes üksikute riikide eesmärkidele). Nähakse ette sõltumatu vahe- ja lõpphindamine. Nende hindamiste tingimused ja andmenõuded tuleb täpsustada artiklil 185 põhineva algatuse algusetapis.